

PROJE KİMLİK KARTI	
PROJE ADI	Trabzon' da Kültürel Mirasımıza Sahip Çıkıyoruz
YAPILDIĞI YIL (BAŞLANGIÇ-BİTİŞ)	2018-2018
DESTEKLEYEN KURUM/KURULUŞ	TUBITAK
PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ	Dr. Öğr. Üyesi Özge İslamoğlu
PROJE EKİBİ	<p><i>Uzman</i></p> <p>Prof. Dr. Tülay Zorlu</p> <p>Doç. Dr. Funda Kurak Açıcı</p> <p>Dr. Öğr. Üyesi Fulya Üstün</p> <p>Dr. Öğr. Üyesi Aylin Aras</p> <p><i>Eğitmen</i></p> <p>Öğr. Gör. Ümit Arslan</p> <p>Sanat tarihçisi Erdal Zeki Tomar</p> <p>Arş.Gör.İmran Kavaz</p> <p>Arş.Gör.Semiha İsmailoğlu</p> <p><i>Rehber</i></p> <p>Zeynep Nilsun Konakoğlu</p> <p>Umay Bektaş</p> <p><i>Sağlık Memuru/ İç Mimar</i></p> <p>Muhittin İnce</p>
PROJENİN YÜRÜTÜLDÜĞÜ ÜNİVERSİTE	Karadeniz Teknik Üniversitesi
PROJEDEKİ PAYDAŞ ÜNİVERSİTELER (varsa)	
Projenin Amacı	
<p>TÜBİTAK 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları kapsamında hazırlanan “Trabzon' da Kültürel Mirasımıza Sahip Çıkıyoruz” isimli projede, Trabzon kent merkezinde yaşayan 6, 7, 8. sınıf düzeyindeki öğrencilere kültürel miras kavramının açıklanması, yaşadıkları kentteki kültürel mirasın farkında olmalarının, koruma ve kültürel miras kavramları hakkında, yaparak, yaşayarak, dokunarak, eğlenerek, öğrenerek duyarlılık kazanmalarının sağlanması amaçlanmaktadır.</p> <p>Bu projeye tarihsel süreçte birçok medeniyete ev sahipliği yapan Trabzon kentinde kültürel mirasa ilişkin farkındalık oluşturularak, erken yaşlarda bu mirasın korunmasına ilişkin bilgi ve duyarlılık kazandırılacak ve böylece bu mirası kendinden sonraki nesillere ulaştırma bilincini kendinde hisseden bireyler yetiştirilecektir.</p>	

Çalışmada belirlenen ana amaç doğrultusunda; genel olarak öğrencilerin kültürel miras konusunda Neyi, Niçin Nasıl koruyacağız sorularının cevaplarını öğrenmelerini sağlamak amaçlanmıştır. Bu kapsamda;

- Öğrencilerin kültür miras kavramı ve önemi hakkında bilgi sahibi olmaları
- Öğrencilerin yaşadıkları kentteki kültür varlıklarını tanımaları
- Planlanan etkinliklerle, eserlerin eğlenerek deneyimlemelerinin ve böylece akılda kalıcı olmalarının sağlanması
- Öğrencileri kültür varlıklarını araştırmaya özendirilmeleri,
- Öğrencilerde yaşadıkları kentteki kültürel mirası sahiplenerek koruma sorumluluğu ve bilinci edinmeleri
- Kültürel mirasın gelecek nesillere taşınmasına katkı sağlanması
- Ayrıca öğrencilerin ailelerine, öğretmenlerine ve etkinliğe katılma fırsatı olmayan arkadaşlarına da bu mesajı iletebilmelerinin sağlanması hedeflenmektedir.

Projenin genel kurgusunu anlatan en az 2 olmak üzere 2-5 sayfalık bilgi- (görsel/yazılı bilgi)

Günümüzde kültürel mirasa saygı, gelişmişliğin bir ölçütü olarak değerlendirilmektedir. Ülkemizde izlenen kültür politikaları ve gerçekleştirilen uygulamalar incelendiğinde birçok olumlu adım atıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalara rağmen koruma bilincinin ve koruma kültürünün oluşturulması ve toplumsal tabana yayılması noktasında eksiklikler söz konusudur. Bu sebeple kültürel mirasın tanıtılması ve korunmasına dair tüm toplumun birlikte ele alındığı koruma bilinci ve koruma kültürüne yönelik eğitim politikalarının üretilmesi önemli katkılar sağlayacaktır. Özellikle genç yaşlarda koruma bilincinin oluşturulmasının koruma çalışmalarına daha etkin katkı sağlayacağı açıktır. Bu bilinç ve kabullerle planlanan projenin amacı geçmişi M.Ö. 2000li yıllara dayanan antik çağlardan günümüze pek çok uygarlığın beşiği olmuş ve bu tarihi ve kültürel zenginliğin izlerini günümüze dek sürdüren Trabzon kentinin kültürel mirasının tanıtılması ve korunmasına yönelik bilinç kazandırmaktır. Bu amaç doğrultusunda ortaokul 6. 7. 8. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmek üzere bir program hazırlanmıştır.

Program kapsamında **Neyi Neden ve Nasıl Korumalıyız?** sorularının yanıtlarını bulmak üzere etkinlikler planlanmıştır. **Neyi Korumalıyız?** sorusunun yanıtı Trabzon'un kültürel mirasının tanıtımına yönelik olarak "Gezelim Görelim" "Müzedeki Öğreniyorum" etkinlikleriyle verilecektir. **Neden ve Nasıl Korumalıyız?** sorularının cevabına yönelik olarak; konunun uzmanlarınca verilen seminer ve belgesellerle kültürel miras ve koruma bilinci kazandırılmaya çalışılacaktır. Projenin sonucunda "Tarih Şeridi" etkinliğiyle, katılımcıların bilimsel bakış açısıyla etkinlikleri anlamalarını desteklemek, "Kent Ressamları" ve "Fotoğraftan Canlandırma" etkinlikleri ile izleyici ve dinleyici konumundan çıkararak, aldıkları aktif görevlerle yapan-yaşayan konumuna gelmelerini sağlamak, "Geçmişten Günümüze Kentimiz" vb. etkinlikler ile bilimsel düşünme becerileri kazandırarak bilimsel çalışmalar konusunda özgüvenlerini geliştirmek ve pekiştirmek hedeflenmektedir.

Bu projeyi literatürde incelenen diğer projelerden ayıran iki temel fark söz konusudur. Bunlardan biri proje kapsamında amaçlanan kültürel mirası koruma bilinci ve farkındalığına ilişkin etkinliklerin **Neyi? Neden? Nasıl korumalıyız?** sorularına yanıt olacak şekilde planlanmış olmasıdır. Diğer ise tüm etkinliklerin Trabzon kenti tarihsel sürecinin kavratılması için kurgulanan etkinliklerde, kültürel miras kronolojisine sadık kalınmasıdır. Böylelikle projenin amaçları ile 4004-Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Destekleme Programı Çağrı Metninde beklenen amaçların örtüşmesi sağlanmaktadır.

Çalışmanın DOĞA EĞİTİMİ VE BİLİM OKULLARI projesi kapsamında gerçekleştirilecek görerek, soluyarak, yaşayarak, yaparak öğrenme etkinlikleriyle, öğrencilerde kültürel miras ve bu mirası koruma konusunda farkındalık yaratılması, sorumluluk duygusu hissetmeleri, problemlere farklı bakış açısı üretmeleri sağlanacaktır.

Hazırlanan içerik ve etkinliklerin proje çağrı metninde yer alan amaçlara uygunluğu aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- 1. Olay ve olguların bilimsel bakış açısıyla anlaşılmasını desteklemek:** Gerçekleştirilmesi planlanan hemen hemen her etkinlik öğrencileri hem eğlendirirken hem de öğrenmelerini sağlayan bir içeriğe sahiptir. Trabzon kentindeki kültürel mirası koruma bilinci kazandırılmasına yönelik olarak hazırlanan etkinlikler neyi, neden, nasıl korumalıyız sorularına yanıt arayan bir kurguda ve Trabzon kenti tarihsel sürecinin kültürel miras kronolojisine sadık kalınarak planlanmıştır. Örneğin kronolojik sıraya göre planlanan "**Gezelim Görelim ve Tarih Şeridi**" etkinlikleri ile Trabzon'un farklı dönemlerine ait kültürel mirası hakkında kronolojik farkındalıkla bilgi sahibi olacaklardır.
- 2. Katılımcıları izleyici ve dinleyici konumundan çıkarıp, aktif görevler vererek onları "yapan-yaşayan" konumuna getirmek, bu yolla anlamlı öğrenmeyi sağlamak:** Kültürel miras ve koruma alanlarında müfredatta yer alan dersler öğrencilerin sınıf içerisinde edindikleri bilgileri kapsamaktadır. Bu projede ise amaç Trabzon kentinin kültürel mirasını tanıtır koruma konusuna dikkat çekerken öğrencilerin katılımcı olduğu ve kalıcı öğrenmenin gerçekleştirildiği bir ortam sağlamaktır. "**Kent Ressamları**", "**Fotoğraftan Canlandırma**", gibi etkinliklerde öğrencilerde merak duygusu uyandırılarak öğrenmeleri, grupla işbirliği yaparak, yapan ve yaşayan konumunda olmalarına olanak sağlanmaktadır.
- 3. Etkileşimli uygulamalarla, katılımcıların bilime bakış açısının olumlu yönde gelişmesine katkıda bulunmak:** Bu yaş grubundaki öğrencilerin kültür mirası kavramı ve yaşadıkları kentteki kültürel mirasa ilişkin özellikleri öğrenerek, bu alanda uzman kişilerle bilgilendirici seminer, müze ziyaretleri, alan gezileri, oyun, atölye çalışmaları vb etkileşimli etkinliklerde bulunmaları, bilimsel bakış açısının gelişmesine olumlu katkı sağlayacaktır. Mimarlık fakültesinde "**Geçmişten Günümüze Kentimiz**" seminerleri kapsamında gerçekleştirilecek sunumlar ve "**Müzedede Öğreniyorum**" etkinliği kapsamında kent müzesi gezisi bu ihtiyaçlar dikkate alınarak planlanmıştır.
- 4. Bireylere bilimsel düşünme becerileri kazandırarak onların bilimsel çalışmalar konusunda özgüvenlerini geliştirmek ve pekiştirmek:** Öğrencilerin proje kapsamında yaşadıkları kentin tarihi ve kültürel mirası konusunda edindikleri bilimsel bilgileri aktarabilecekleri etkinlikler tasarlanmıştır. Örneğin "**Kent Albümü Hazırlıyorum**" etkinlikleri ile öğrencilerin bilimsel bilgilerin nasıl edinildiği noktasında bilgi sahibi olmalarına ve doğrudan kendilerinin aktif görev almalarına dikkat edilmiştir.
- 5. Elde edilen kazanımlara dayalı olarak katılımcılarda girişimciliğin ve bireysel yaratıcılığın gelişimine katkı sağlamaktır.** Tarihi alanlar ve atölyelerde kurgulanan oyunlarla oluşturulan drama etkinlikleri ile yaratıcılıkları arttırılacaktır. Öğrencilerin toplumun gereksinim duyduğu, talep edilir bir ürünü bulup üretmeye çalıştıkları ve yaratıcılığıyla buna öncülük etmelerini hedefleyen etkinlikler planlanmıştır. "**Ne Olsam**" etkinliği ile öğrencilerin kültürel mirasın korunmasına dair fikir yürütmelerine ve kentin geleceğine yön veren kararlar alarak girişimci ruh kazanmalarına katkı sağlanacaktır.

“Fotoğraftan Canlandırma” etkinlikleri ile yaşam biçimlerine ilişkin empati yapmaları sağlanarak öğrencilerin yaratıcılıklarının artırılması planlanmaktadır.

Bir toplumun üyelerine ortak geçmişlerini anlatan, aralarındaki dayanışma ve birlik duygularını güçlendiren bir hazine olarak tanımlanan kültürel miras, Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi’nde anıtlar, yapı toplulukları ve sitler olmak üzere üç sınıfta gruplandırılmaktadır (URL 1). Bu bağlamda yapı toplulukları ve sitler tarihi çevreleri oluşturan önemli bileşenlerdir. Tarihi çevreler, geçmişten günümüze kadar varlıklarını sürdürmüş, bulunduğu dönemin tanıklığını yapmış, tarihi ve kültürel belge niteliğinde olan değerlerdir. Tarihi çevreler/Tarihi kent merkezleri, bir toplumun geçmişini şekillendiren olaylar zincirini fiziki çevrenin bütününde ve parçalarında barındıran mekânlardır (Yazgan ve Erdoğan, 1992). Tarihi çevre içinde yer alan binalar sergiledikleri mimarlık üslupları, mekan tasarımları, yapım teknikleri ve süsleme özellikleriyle yörenin mimari kimliğini tanımlayan tarihi veriler olarak değerlendirilir. Bu özgün veriler, günümüze ulaşamayan ve hakkında çok az yazılı bilgi olan yaşam biçimlerinin anlaşılmasına, düş gücüyle canlandırılmasına katkıda bulunmaktadır (Çelik ve Açıksoz, 2008; Demirkesen ve Özlüdemir, 2005; Zorlu ve Yılmaz, 2010). Bu anlamda tarihi çevreler geçmişte nasıl bir çevre içinde yaşandığını gösteren açık hava müzeleri olarak da önem kazanmaktadır(Ahunbay, 2004).

Kültürel mirasımız olan bu tarihi çevrelerin geçmişle gelecek arasında bir bağ olduğu ve tarihsel sürekliliği sağlamak için bu mirasın korunmasının önemli ve gerekli olduğu çeşitli çalışmalarda da vurgulanmaktadır. Kültürel mirasın korunması hem bir uygarlık göstergesi, hem de toplumun bireyleri arasındaki bağı kuvvetlendiren, onları yaşadıkları çevreye saygı duymalarını sağlayan bir araçtır. Bir toplum yaşadığı topraklarda kendisinden önceki uygarlıkların ürünlerini ne denli korur, onlara yeniden yaşama koşullarını sağlarsa o denli uygar olur (Tapan,2014). Kültürel mirasın korunması geçmişi bir bütünsellik içinde tanıyarak, nasıl bugüne geldiğimizi ortaya koymamıza, kültür sentezlerinin oluşumuna ışık tutarak günümüzü daha iyi değerlendirmemize olanak verir. Var olandan daha iyisini, doğrusunu üretmek, kültürel sürekliliği sağlamak, bireyi toprağına, yaşadığı çevreye sahip kılmak gibi amaçlar korumayı gerekli kılmaktadır (Tapan,2014)..

Ülkemiz korumacılık yönünden batılı ülkelerden geridedir. Çünkü bu ülkelerde koruma bilinci salt kurumların başındaki yöneticilerin, bilim adamlarının veya bir zümrenin tekelinde olmayıp yaygın ve örgün bir eğitim modeliyle, toplumun tüm tabakalarına inebilmiştir. Sağlıklı bir korumanın sağlanabilmesinde örgün ve yaygın eğitimin önemli olduğu evrensel bir kabuldür. Halkın eğitimle bilinçlenmesi ve böylece kültürel mirasına yine halkın sahip çıkması en sağlıklı politikadır (Tapan,2014). Dünyada ve Türkiye de eğitim ve koruma konusunun doğrudan ilişkili olduğunu vurgulayan pek çok çalışma mevcuttur. Asatekin (2004); ülkede yaşayan her bireyin, ait olduğu toplumun kültürel geçmişini benimsemesi, bu topraklarda var olan ve çağdaş benliğimizin temelini oluşturan her türlü kültür ve doğa varlıklarının önemini farkına varmaları konusunda eğitimin çocukluktan başlayarak doğru araçlarla verilmesinin gerekli olduğunu; Tapan (2014), kültür varlıklarımızın korunmamasında koruma konusunda yaygın ve örgün eğitimin yetersizliğinin önemli rol oynamakta olduğunu, özellikle, ilköğretim ve ortaöğretimde korumanın önemi, gerekliliği, kültür sürekliliğinin ülke bireylerinin yurtseverliğini, dolayısıyla yurtlarına bağlılığını arttırdığının öğrencilere anlatılması gerektiğini, Stone (2004); mirasını tanıyan insanların onu anlayacağını ve koruması gerektiğinin farkında olacağını ve bu bilincin formal veya informal olarak beşikten mezara kadar herkes tarafından edinilmesi gerektiğini, Lambert (1996), koruma açısından bakıldığında kültürel miras eğitim programları, gelecekte toplumun tarihi kaynaklarından sorumlu olacak çocuklara koruma etiği aşılması açısından önemli olduğunu; Uçankuş (2000), bireyi koruma konusunda bilinçlendirmek için ilkokuldan başlayarak yükseköğretime kadar her düzeyde bilgi vermenin ve kamuoyu oluşturmanın önemli olduğunu; Copeland (2004), kültürel miras eğitiminin, öğrencilerin miras alanları ve geleneklerin anlaşılması üzerine odaklanmalarına yardım etmesinin yanında, aynı zamanda bu yerlerin korunmasının neden önemli olduğu

konusunda da onlara yardımcı olması açısından gerekli olduğunu; Ahunbay (2016) tarihi çevrede yaşayan halkın bu çevreyi tahrip etmeden geleceğe aktarabilecek istek ve bilince sahip olmalarının önemli olduğunu, bunun sağlanabilmesi için insanların ekonomik ve eğitim düzeyinin yükseltilmesi gerektiğini, Uçar (2014) ise kişilerde ortak kimlik ve ortak değer kavramlarının gelişebilmesi için de çocukluklarından itibaren; yaşadıkları kentin kimliğini fark etmeleri ve kendilerini kentin bir parçası olarak görmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Bektaş (1992) ise kültür varlıklarının korunması ve buna yönelik bilinç oluşturmada erken yaşta eğitimin rolünü şu şekilde ifade etmektedir:

Korumanın en önemli ögesi halkın bilinçlendirilmesidir. Toplum, kültürel mirasın korunması ve yaşatılmasından birinci derecede sorumludur. Bu noktada neyi, niçin ve nasıl korumalıyız? sorularına ilişkin cevaplar halka eğitimle verilmelidir. (Tapan, 2014). Aynı şekilde Asatekin (2004) de Kültürel mirası koruma olgusunun ilk aşamasının neyin korunmaya değer olduğundan başlayan, neden ve nasıl koruyabiliriz konusunda verilen örgün ve yaygın eğitim modelleriyle mümkün olacağını ifade etmektedir. Bu doğrultuda ailelere, eğitimcilere, koruma konusunda çalışan akademisyenlere, sivil ve kamu kuruluşlarına, yerel yönetimlere, meslek odalarına büyük görev düşmektedir.

Bu bağlamda **“Trabzon’ da Kültürel Mirasımıza Sahip Çıkıyoruz”** isimli projede kültürel mirasın yeni nesillere aktarılmasında eğitimin stratejik önemi olduğu, bu eğitimin çocuğun yaş grubuna uygun yöntem ve materyaller ile erken yaşlardan itibaren verilmesinin gerektiği düşüncesi üzerine kurgulanmıştır. Çalışma kültürel miras ve koruma konusunun öneminin kavratılması, bu konuya yönelik bilinç ve farkındalık yaratılması, özellikle küçük yaşlarda veya ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin kültürel miras konusunda bilinç kazanmaları açısından en etkili ve en kalıcı yöntemin eğitim olduğu düşüncesine dayanmaktadır. Projede ilköğretim 6, 7, 8. Sınıf düzeyindeki öğrencilere kültürel mirası tanıma, koruma ve sahiplenmenin önemini kavratılması amaçlanmaktadır. Söz konusu çalışma kültürel mirasın korunması ve bilinçli bireyler yetiştirilmesi adına atılacak önemli bir adım olması sebebiyle de önemlidir.

Dünyada ve ülkemizde kültürel mirasın korunması ve eğitim ilişkisini ele alan çeşitli çalışmaların daha önce yapılmış olması, akıllarda bu çalışmanın tekrarlandığına dair bir düşünce yaratabilir. Ancak sosyo-kültürel değeri yüksek bir konu olması nedeniyle bu tür uygulamaların sadece bir şehirle, bir bölgeyle veya ülkeyle veya tek seferle sınırlandırılmayacağı düşünülmektedir.

Özellikle Anadolu yarımadasındaki coğrafik ve stratejik konumu nedeniyle tarihin hemen her döneminde önemini koruyan Trabzon, zamanda geriye doğru gidildikçe uzun geçmişinin izlerini takip edebileceğimiz zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Kentin mimari yapı kültürünün, günümüze ulaşabilmiş yapılar dikkate alındığında - günümüze ulaşan en erken yapı Trabzon Kalesidir- 1500 yıllık bir dilimin gözlenebilse de, en azından 2700 yıllık bir geçmişinin olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda kentte yaşayan çocukların sahip oldukları zengin kültürel mirasın farkına varmaları ve bu mirasın korunmasına yönelik eğitilmeleri, koruma konusunda alınacak büyük bir önlem olacağı düşünülmektedir.